

Kappale Ukrainan historiaa

Sähkösanomatiedot ovat useasti maininneet Ukrainan niiden Venäjän kansallisuuksien keskuudessa, jotka tätä nykyä pyrkivät itsenäisyyteen. Suomen itsenäisyyskysymyksen rinnalla muodostuukin Ukrainan kysymys tärkeimmäksi nykyisessä itsenäisyyspyrkimyksessä. Sietääpä sen vuoksi luoda lyhyehkö katsaus Ukrainaan.

Ukrainalaiset eli vähävenäläiset on suurilukuinen kansanheimo, asuma-ala ulottuu Karpaa-teilta Kaukaasiaan ja Pripet-jokeilta Mustaanmereen. Se on kappale Europpaa, joka on yhtä suuri kuin koko Saksan valtakunta. Tällä alueella asuu 30 milj. ihmistä ja on se Venäjän senduista rikkaimpia. Sen alueella on monta suurta kaupunkia, kuten Kiev, Harkow, Jekaternoslaw, Poltava y. m.

Ukrainalaisten asutusten keskusta on Dnjeperin molemmin puolin, jossa Kiev, Venäjän kaupunkien äiti, on ollut slaavilaisen vallan ensimmäinen pääpaikka. Jo aikaisin joutui Ukraina Liettuan ja Puolan alamaisuuteen, jolloin yhteys mongolien valtaan joutuineiden isovenäläisten kanssa melkoisesti heikkeni. Vasta vuosisatojen kuluttua Moskovan ruhtinaat pystyivät alkamaan länteen suunnatun valloituspolitiikan, jolloin ukrainalaiset olivat sen ensimmäisiä uhreja. V. 1654 liitettiin itä-Ukraina Venäjään ja Puolan jaossa 1795 loputkin.

Ukrainan pitkien kärsimysten, valapattoisten lupauten, kaiken kansallisen hävittämisen ja yksinäisten ihmisten vainoamisen aika alkaa. Ukrainan kansa sai käskyn lakata olemasta ja sulata

kansuuteen, jonka veri oli veljen, mutta sivistys ja olotaso paljon alempi.

Ensimmäinen askel oli tietysti itsehallinnon hävittäminen Katariina 2:sen aikana. Vapaasti valittavan holmanin sijaan annetaan Ukrainalle venäläinen kuvernööri, sen rykmentit liitetään Venäjän armeijaan ja vapaa talonpoika pakotetaan alistumaan maaorjuuteen, laitos jota ei Ukrainissa ennen tunnettu.

Maan kreikkalainen kirkko, joka oli totellut suoraan Konstantinopolin patriarkkaa, pakotettiin tsarin alamaisuuteen. Länsi-Ukrainan unieratut, joilla oli yhteistä venäläisten kanssa ainoastaan vanhat jumalanpalvelusmenot, kiskottiin väkijonolla kreikkalaisen kirkon helmaan, kun heidän oma kirkkonsa oli v. 1830 lakkautettu.

Se ei tietystikään vielä riittänyt. Kirjallisuutta ja kieltä kohdasi ankara vaino. Vähävenäläinen kirjallisuus kiellettiin ja 19 vuosisadan alkuun asti tuli pitkä seisaus kansallisissa edistyspyrkimyksissä.

1820-luvulla alkoi Galitsiassa ukrainilainen liike. Siellä on näet melkoinen, yli kolmimiljoonainen vähävenäläinen asutus. Kun Galitsia sai v. 1848 itsehallinnon, tulee maasta tyyssija vainotulle ukrainalaiselle sivistyneistölle. Vastaukseksi julkaisi Venäjä siellä painetun kirjallisuuden maahantuontikiellon.

Ukrainalaiset eivät kuitenkaan hellittäneet. He jatkoivat taistelua ja on heilläkin omat suuret nimensä. Runoilija Shevsthenko oli johtomiehiä Kievin nuoressa yliopistossa toimivassa

Gyriilus-Methodus-veljeskunnassa. Sen päämääränä oli kaikkien slaavien liittotasavalta, jossa Ukraina oli yhtenä, sisäisesti itsenäisenä osana. Nämä haaveet aiheuttivat Shevtshenkolle vankeuden Pietari-Paavalin linnassa ja karkotuksen kauas Araljärvelle.

Tämän jälkeen olivat ukrainalaiset päämäärät vaatimattomampia, he tekivät työtä kansanvalistuksen ja yleis-sivistyksen edistämiseksi. Puolan kapina aiheutti takatalven. Nyt täytyi rajoittaa enemmän tieteellisille aloille; kansanrunous — Ukraina on venäläisen kansakoulun kotimaa — kielitiede ja isänmaan historia löysivät hartaat tutkijansa. Mutta tällaisetkin seurukset hajotettiin ja jäsenet poistettiin Ukrainasta. Dragodanow, ajan suurin nimi, sanomalehtikirjailija ja tiedemies, muutti ulkomaille.

Kuvaava ajalle on n. s. Josefovitchin laki v:lta 1876. Siinä kiellettiin sanalla sanoen kaikki ukrainalainen kirjallisuus, tieteellisiä, historiallisia lähdejulkaisuja lukuunottamatta, vieläpä näytelmien esittäminen ja musiikkitekstit — kaiken piti käydä venäjäksi. Raamatunkin painattaminen kiellettiin. Niin paljon pelättiin läheistä sukulaiskieltä.

Kansansivistys aleni tietysti pelottavasti. Kaiken kansankielisen kulttuuriryön täytyi tapahtua maanalaisesti ja harjoittajain oman turvallisuuden uhalla.

V. 1905:n vallankumous hellitti jokapuoliset kahleet. Vähävenäläinen kirjallisuus pääsi taas päivänvaloon. Ensimmäisestä ja toisesta duumasta oli ukrainalaisilla 80 ja 42 edustajaa ja oli siellä mieliala heidän kansallisuuttaan kohtaan suosiollinen. Mutta vaalilain muutos kohdistui niin an-

karasti ukrainalaisia vastaan, etteivät he onnistuneet saamaan kolmanteen duumaan ainoatakaan miestä. Taantumus nousi yhtä pimeänä kuin ennenkin. Jokaisen postihoitajan täytyi pitää luetteloa henkilöstä, jotka tilasivat ukrainalaisia sanomalehtiä ja kirjoja. Pappi, opettaja, virkamies, joka uskalsi hankkia ukrainalaisia lehtiä, oli vaarassa menettää toimensa. Kun sitten sota alkoi, lakkautettiin kaikki ukrainalaiset sanomalehdet ja yhdistykset hajotettiin.

Sodan aikana toivottiin Galitsiassa Ukrainan vapauttamisensaapahtuvan keskusvaltojen puolelta. Venäjä taasen valloitetuana tämän itävaltalaisen maakunnan alkoi tehdä häikäilemätöntä ukrainalaisen kulttuurin hävitystyötä. Kansankieliset koulut kiirehdyttiin muuttamaan venäläisiksi. Ukrainan kieli tuli kirjallisessa ja julkisessa elämässä kielletyksi. Omantunnon vapautta loukattiin törkeästi. Yli neljäsataa pappia ja tuhansittain talonpoikia, jotka vastustivat pakkoa uskonnon alalla, raahattiin Siperiaan.

Venäjänsä vallankumous on varmaan poistava Ukrainan kärsimät vääryydet. Mutta ellei se tapahdu kyllin nopeasti, ottavat ukrainalaiset ohjat omiin käsiinsä. Siltä ainakin näyttää. Mitta on kukkuroillaan. Sitä on pideltävä varovaisesti.

Ukrainan pyrkimykset autonomiaan eivät ole mitään hetken synnyttämiä haaveita. Tällä kansalla on takanansa vuosisatainen oma historia. Sillä on oma kieli, oma kulttuuri ja oma elämä. Ja sen vaatimusten takana on voimaa, paljon lyijyä ja paljon terästä ja sankat sadattuhannet reippaita miehiä.